

KUM TEPELERİNİN BU TARAFI*

Cemâl Mîr SÂDİKÎ**

Çeviren: Ceylan MOLLAMEHMETOĞLU***

Bir gün sabahleyin Arifi Bey işe gitmek için evinden çıktığında talihsiz olay başına geldi. Arifi Bey şehrin kuzeyinde son yıllarda yapılmış yeni evinde eşi ve çocukları ile yaşıyordu. Kırk kırk beş yaşlarında kısa boylu, düşük omuzları ve içeri göçmüş karnı ile zayıf ince vücutlu bir adamdı. Yürüdüğünde elleri hareketsiz iki tarafından asılırdı. Arifi Bey biraz öne doğru eğik hızlı ve çabuk adımlarla yürürdü. Gölgesi sürekli bedeninin kamburluğunu gösteriyordu. Arifi Bey kambur, enli adamın önünde ya da yanında yürüdüğünü görüyordu.

Arifi Bey kahverengi ve sade takım elbise giymişti. Krem renkli kravat takmıştı. Beyaz ve kolalı gömleğinin yakası bir parmak boğumu kadar ceketin altından yukarı çıkmıştı. Arifi Bey dış görünüşüne çok önem vermezdi. Eğer genç kızı onunla ilgilenirse haftalarca gömleğini değiştirmek ve takım elbisesine ütü yapmak aklına gelmezdi. Arifi Bey her zaman olduğu gibi büyük ve ağır çantasını eline alıp öne eğik bir şekilde ardi ardına sıralanmış sokakları ve evleri geride bırakıyor, uzun ve aceleci adımlarla ilerliyordu.

Otobüslerde sabahın ilk kalabalığına yakalanmamak, daima vaktinde işe yetişmek ve defteri ilk imzalamak için sabahları erken uyanmayı ve evden erkenden çıkmayı adet edinmişti.

Arifi Bey'in evi otoban ve ana caddeden uzak düşmüştü; güzergâhında bulunan birkaç tane iç içe geçmiş kıvrımlı ve uzun asfaltlı sokak Arifi Bey'i evinden alıp, kıvrım ve eğimlerinde sürükleyerek sokağa ve en yakın otobüs durağına ulaştırıyorlardı. Arifi Bey, işe geç kalmamak, otobüs durağında yol yorgunluğunu atmak, rahat bir nefes almak ve huzur bulmak için bir fırsat buluyordu. O gün sabah Arifi Bey sokaklardan, aynı tipte yeni yapılmış evlerin önünden geçip kendini sokağa atınca adımları her zamanki gibi onu direkt durağa doğru götürdü. Durakta kimse yoktu. Arifi Bey ilk kişiydi. Sokak lambaları hala yanıyordu.

* Bu yazı, Cemâl Mîr Sâdikî'nin *În Sûy-i Telha-yi Şin* (Kum Tepelerinin Bu Tarafı) adlı öyküsü, *Tûrac Rehnemâ'nın Câygâh-i Dâstân-i Kûtâh Der Edebiyât-i İmrûz İrân Pişzemîne, Pişgomân, Numûneha 18 Dâstân ez 18 Nivîsende* (Günümüz İran Edebiyatında Kısa Hikâyenin Yeri Ön Plana Çıkanlar, Öncüler ve Örnekler 18 yazardan 18 hikâye), (Neşr-i Ahterân, Tahran, 1388hş) adlı eserinin 183-191. sayfaları arasında yer almaktadır.

** Cemâl Mîr Sâdikî, (1312h.) Tahran'da doğmuştur. Tahran Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı mezunudur. Eğitimci, kütüphaneci ve işçi bulma kurumunda çalışmış olan Sâdikî İran Edebiyatı'nın tanınmış hikâye, roman yazarlarından ve edebi eleştirmenlerindedir.

*** Tahran Üniversitesi Edebî ve İnsanî Bilimler Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi, ceylan.molla@hotmail.com.

Arifi Bey her gün ki yerinde durdu. Siyah ve büyük çantasını elinde tutmuş, gözlerini asfaltın renksiz düz çizgisine dikmişti. Sokak gözünün önünden çekilir, yüksek ve güzel yapılı binalar etrafını sarar ve uzaklaşırdı. Yanındaki saatin tik tak sesinden ve usulca kulaklarına vuran kalp atışından başka hiçbir ses duyulmuyordu.

Etrafına aldırış etmiyordu. Yeşil, canlı ve taze olan ağaçları, betondan yapılmış sağlam duvarları, yüksek ve heybetli binaları altın rengine boyayan güzel parlak güneşi görmüyordu. UĞultusunun etrafına yayıldığı sokağın kenarındaki ırmağın tatlı sesini duymuyordu. Yüzünü okşayan serin esintiye aldırmiyordu. AĞaç yapraklarının rzgr estiğinde yüzlerce yeşil kuş gibi dalların üzerinde nasıl sallandığını ve coştuğunu görmüyordu.

Hatta caddenin öbür tarafındaki taşının dkknın önüne koymuş olduğu güzel kırmızı gl vazo bile ilgisini çekmiyordu. Arifi Bey caddenin sağlam ve parlak asfaltını izlemeye dalmıştı.

Başını kaldırırsa bile bakışları karşısındaki apartmanın son katından daha yukarı gitmiyor; sabah vakti mavi gökyüzüne aldırmiyor ve özgürce kanat ırpan ve gökyüzünün sessizlik ve dinginliğine coşku ve eğlence katan kuşları görmüyordu.

Arifi Bey, cadde asfaltının gri ve berrak çizgisine gözünü dikmiş araba bekliyordu. Benz otobüsü sokağın dnemecinden göründüğünde, Arifi Bey irkilip öne doğru bir adım attı. Gözleri parladı. Benz otobüsüne hayranlıkla baktı.

“Ne güzel! Ne saf ve evik! Dumansız ve sessiz yaklaşıyor. Sanki uçan at”

Arifi Bey kendisini koltuklara daha hızlı kavuşturmayı ve arabada kestirmeyi istediğini hissetti.

“Ne yumuşak ve rahat koltukları var! Dünya araba üretim sanatının şaheseri.”

Benz otobüsü ona yaklaştı. Arifi Bey onun yaklaşmasına ve yavaş yavaş ilerlemesine bakıyordu. İçinde notlarının ve idari mektuplarının olduğu çantasını sıkıca tutmuş, otobüsün gelmesini bekliyordu. Sokak boştu ve gün aydınlanmıştı. Arabanın motorunun pat pat sesi ona daha da yaklaştı.

Rzgr Arifi Beyin yüzünü okşadı. Onun çevresindeki ağaçların dallarının üstündeki kuşlar uyanıp uçtular. İrmağın yavaş ve huzur veren uğultusu onun kulaklarında yer etti. Heykeltıraşın vazosundaki kırmızı gl tıpkı bir kandilin alevi gibi caddenin o tarafından parladı. Başının üstündeki bir kuş şakıdı.

Arifi Bey silkindi ve gözlerini dikti. İstemedен birkaç adım geri çekildi. Otobüs tarih öncesi bir hayvan gibi, direkt ona doğru geldi. EĞer ırmağın o tarafına, kaldırıma zıplamasaydı otobüs onu ezecekti.

Arifi Bey ırmağın kenarındaki kaldırımda durdu ve durağın içine girmiş olmasına rağmen durmayan, büyük ve kaba gövdesi ile bütün durağı kaplayan otobüse baktı.

Arifi Beyin gözlerinin önünde, otobüs rahatça ırmaktan geçti ve kaldırıma ona doğru geldi. Arifi Bey birkaç adım daha geri kaçtı ve sinirle ellerini otobüse doğru sallayarak bağırdı:

“Şuursuz eşek, nereye geliyorsun?”

Ama otobüsün buna rağmen kendine doğru geldiğini görünce, kaldırımda kaçmaya başladı. Birkaç adım gidip tekrar durdu ve baktı. Otobüs kaldırıma geçmiş ve ona doğru yönelmişti. O an onun içinde kimse olmadığını anladı. Otobüs şoförsüz ve yolcusuz ona doğru geliyordu. Motorun pat pat sesi artmıştı.

Arifi Bey döndü ve kaçtı. Kaldırım asfaltlı ve düzdü. Arifi Bey onun üzerinde koşuyor ve ayak sesleri kaldırımda yankılanıyordu. Siyah büyük çantası iki büklüm olmuş ve tıpkı bir hevenk gibi bacağının yanında sallanıp, her gidiş gelişinde ağırlığıyla onun elini öne arkaya savuruyordu.

Arifi Bey yüz adım koşunca, tekrar durdu ve arkasına baktı otobüs arkasından gelmeye devam ediyordu.

Ellerini itiraz etmek için uzattı, ama otobüs ona fırsat vermedi. Ve doğruca ona doğru geldi. Arifi Bey telaşla döndü ve tekrar kaçtı. Ne kadar hızlı koşarsa koşsun otobüsün motorunun pat pat sesini arkasında duyuyor; döndüğünde korkunç ve kaba cüssesini ardında görüyordu. Arifi Bey ayaklarına daha fazla yükleniyor ve daha hızlı koşuyordu.

Güneş yavaş yavaş ayağının önünü aydınlatıyordu. Onun gönül ısıtan sıcaklığı daha hızlı koşması ve otobüs ile arasını açması için güç ve dayanıklılık veriyordu. Bir cadde boyu koşunca nefesi kesildi. Gözleri dar sokağı gördü ve telaşla onun içine saptı. Arkasındaki otobüs motorunun pat pat sesi de fazlaştı.

Sokağın içinde birkaç adım koşunca nefesi kesildi ve durdu. Bir evin duvarına yaslandı; nefes nefese kalmıştı, ateş basmış ve terlemişti. Mendilini cebinden çıkarıp yüzünün terini sildi. Mendilini katladı ve tekrar cebine koydu. Kravatının düğümünü genişletti ve rahat bir nefes aldı. Eğilip yorulan ayaklarını ovdu. Duvarın kenarına oturdu ve yorgun bedenini onun üzerine attı. Çantasını duvarın kenarına bıraktı. Ayaklarını uzattı ve “Ayyh” dedi.

Motorun pat patı ile yerinden fırladı. Otobüs sokaktan geliyordu. Arifi Beyin gözleri fal taşı gibi açıldı. Çantasını duvarın kenarından aldı ve tekrar kaçtı.

Yolunun başında ki sıralı yeni evler ve asfaltlı sokaklar sanki son model mühendislik ve şehircilik planına göre yapılmışçasına bir nizamdaydı.

Arifi Bey sokakların içinden, evlerin karşısından koşuyordu ve otobüs onu takip ediyordu. Evlerin yüksek duvarlarından sokaklara güneş girmiyordu. Sokakları, duvarların sonsuz gölgeleri doldurmuştu.

Arifi Beyin, çok temiz ve güzel evlerin önünden geçtiği; asfaltlı ve gölgeli sokakların içinde sağa sola dolandığı ve sürekli onu izleyen otobüse baktığı için çok fazla başı dönmüştü.

Onun yolunun üstü hep sokak ve evdi ve hepsi yeni yapılmış apartman ve gökdelen sitesiydi. Öyle ki koştuğunda pencerelerin camının arkasından temizlik, yıkama ve toz alma ile uğraşan kadın ve erkekleri görüyordu. Elektrik süpürgesinin ve su motorunun sesi yüksekti. Erkekler ve kadınlar aceleyle bir o tarafa bir bu tarafa koşturuyorlardı; işlerine dalmıştılar. Başka hiçbir şeye dikkat etmiyorlardı. Hissiz yüzleriyle pencerelerin arkasında belirip kayboluyorlardı.

Arifi Bey onlara seslenip yardım istiyordu ve onlara el sallıyordu, ama kalın camlar, beton duvarlar, elektrik süpürgesinin ve su motorunun kargaşası onun feryatlarını bastırıyordu. İnsanlar evlerinin içindeki işlere öylesine dalmışlardı ki başka hiçbir şeyle ilgilenmiyorlardı. Kimse onu görmek ve otobüs motorun patırtısını duymak için başını kaldırmıyordu. Arifi Bey onların varlıklarını hissedebiliyordu. Hareketlerini, telaşlarını ve gidip gelişlerini görüyordu ama onlardan hiçbiri onu fark etmiyor ve görmüyordular. Tıpkı sinema perdesindeki bir film gibi Arifi Beyin gözlerinin önünden geçiyordu ve camların ardındaki insanlar, sinema sahnesinde gibi o yana bu yana gidiyorlardı ve kendi işlerini yapıyorlardı.

Otobüs ırmakların ve nehirlerin üzerinden geçiyordu. Ağaçları, evleri dolaşıyordu, sokakların dönemeçlerini geçiyordu ve Arifi beyin peşinden geliyordu. Perişan ve şaşkın Arifi Bey ne zaman arkasını dönse otobüsü arkasında görüyordu. Gittiği her yolda ve koştuğu her tarafta yine otobüs ortaya çıkıyordu.

Arifi Bey dönüp yerden bir tuğla parçası aldı, otobüse doğru fırlattı ve ellerini tehditkâr bir şekilde salladı. Bir an nefes nefese sokağın ortasında durdu ve feryat etmeye başladı. Ancak otobüsün tehditlere, itirazlara ve feryatlara aldırmadan öylece ona doğru geldiğini ve onu duvarın köşesine sıkıştırmasına az kaldığını görünce tekrar döndü ve kaçmaya başladı.

Güzel evlerin, asfaltlı sokakların, tuğla, bakır, taş ve direklerin her tarafa uzanmış olduğu uzun bir sokağı baştan sona nefes nefese koşarak yoldan peş peşe gelen tırların, inşaat malzemelerini boşaltıp geri döndükleri oyun alanına vardı.

Her tarafın balçık, kum, çakıl, alçı ve kireçten olan devasa tepeleri görülüyordu. Toprağın taze ve nemli kokusu, Arifi Bey'in burnunu doldurdu ve ona çocuklarla beraber yukarı doğru gittikleri ve gürültü ve mutluluk çığlıklarıyla aşağıya kaydıkları, toz ve toprak yığını peşlerinden kaldırdıkları çocukluk günlerini hatırlattı.

Otobüs motorunun pat pat sesini arkasında duyunca, bilinçsizce öne doğru koştu ve kum tepelerinden yukarı çıkmaya başladı.

El ve dizleri ile kum tepelerine doğru gidiyor ve nefes nefese kalıyordu. Büyük çantasını da peşinden kumların üzerinden sürüklüyordu. Kum taneleri ayağının altında kayarak yuvarlanıyor ve gürültü ile aşağıya iniyordu.

Kum tepesinin üstüne çıktığında, takatten düşmüştü. Kum tepelerinin ardından uçsuz bucaksız, gönül okşayan, altın gibi güneşin onu baştan sona kapladığı yeşil vadiyi gördü. Eski ve yemyeşil ağaçlar ile güzel bağlar her bir yana yayılmıştı. Kuşların ötüşü ve suyun şırıltısı uzaklardan duyuluyordu. Meczup olan Arifi Bey vadi tarafına koştu. Ama birkaç adım atmamıştı ki yorgunluktan dizleri büküldü ve kum tepelerinin üzerinde yuvarlanarak bayıldı.

Arifi Bey kendine gelince, otobüsün siyah ve büyük gölgesi onun üzerine düşmüştü. Motorun pat pat sesi kulaklarını doldurmuştu.

Yanında duran otobüse yakından baktığında uzaktakinden daha güzel ve şekilli olduğunu gördü. Parlak, güçlü ve büyük şekli, kendine özgü bir büyüklüğü vardı. Motorun sürekli ve düzenli olarak çıkardığı pat pat sesi etrafı kaplamıştı. Arifi Bey hayran bir şekilde otobüse baktı ve istemeden dudaklarını kımıldattı.

“Güzel endamlı ve hoştur, sanat şaheseri...”

Yerinden doğruldu ve oturdu. Büyük düzenli jant kapaklarının öne çıktığı tekerleklerle dokundu ve parmaklarını onun üzerinde döndürdü. Kaportasına dayanarak yerden kalktı. Onun temiz berraklığında kendine baktı ve gülümsedi. Önünde durdu ve kravatını sıkıp saçlarını düzeltti. Elbisesinden tozu toprağı silkeleyerek otobüsün kapısına doğru gitti.

Ağır ve büyük çantasını elinde taşıırken ve üzerindeki saatin tik tak seslerini duyarken arabaya bindi ve cam kenarındaki rahat ve yumuşak koltuğa oturdu. Şiddetli yorgunluk hissi baştan aşağıya onu kaplamıştı.

Otobüs hareket etti. Arifi Bey son bir kez, yeşil, güneş dolu, eski ve capcanlı bağlarla dolu olan vadiye camın arkasından son bir kez baktı. Kuşların cıvıltısını ve suyun kulak okşayan şırıltısını duydu; kendini koltuğun yumuşak ve rahat olan arka kısmına attı ve gözlerini kapattı.

Otobüs kum tepeciklerini dolanıp yeni yapılı, temiz evlere ve asfaltlı caddelere gitti. Evlerin üstünden yükselen duman yığını şehrin üzerine siyah bir bulut yaymıştı.

Otobüs süratle devasa siyah bulutun altından ilerleyip ilk olarak şehrin küme evlerine yaklaşıyordu. Arkasındaki kuşların cıvıltısı ve suyun şırıltısı git gide azalıyordu.